

1905 20. Nov. 1895. Forespørgsel til Indenrigsministeren. 1906

højtærede Minister sandsynligvis vil betvivle, at jeg har Ret deri, skal jeg ganske kort citere dem af Rigsdagstidenden. Det var under Behandlingen af Jisserisagen, en Sag, som fuldt ud kan stilles sideordnet med denne, en Sag, der er af overordentlig økonomisk Betydning for hele det producerende Samfund, af overordentlig Betydning for den Befolkning, som skal beskæftige sig dermed, af overordentlig Betydning for alle os andre, som have Interesse af, at denne Befolkning, som andre Samfundsborgere, skal leve og ernære sig godt og ordentlig. Den højtærede Minister udtalte den Gang (Folketingstidenden Sp. 861): „Den enkelte har ingen anden Ret end den, der kan udledes af, hvad der tjener Samfundet som Helhed.“ Her havde altså Ministeren ikke den Konfurrencebetænkelighed, ikke den Betænkelighed lige over for at gaa den private's Ret for nær, som han synes at have i det foreliggende Tilfælde. Den højtærede Minister siger længere nede ved samme Lejlighed: „Det, der for mig staar i første Række, er, som sagt, hvad er det bedste og tjenligste for det hele? Derunder skal den enkelte bøje sig, og han skal kunne gøre det saa meget bedre, som han gør det med den Bevidsthed, at det i Virkeligheden til syvende og sidst er det, som tjener ham selv bedst.“ (Afbrydelse af Indenrigsministeren). Jeg hørte ikke den højtærede Ministers Afbrydelse, men den ærede Minister vil maasse nok være siden paa mine Bemærkninger. Disse Udtalelser vare for mig fornøjelige at høre fra den højtærede Ministers Mund; den mest overbevisningstro Socialdemokrat vilde ikke have kunnet sagt dem paa anden Maade. Hensyntagen til det Heles Vel i Modsætning til Stræben efter at fremme de enkeltes og private's Interesser — netop det Syn skulde alle have og netop det Syn vil jeg bede den højtærede Minister om at faa sine Embedsmænd til at have, saa bleve de sikkert ikke langsomme i Vendingen og ikke tunge i deres Bevægelser; de fik sikkert noget mere Interesse for at fremme det Heles Vel, end de nu have, naar de fik dette vide Syn paa Samfundsforholdene i det hele. Naar nu den højtærede Minister over for Jisserisagen har stillet sig paa det Standpunkt, at han i klare og utvetydige Ord har betonet, at de private skulle og bør se saaledes paa

Sagerne, at de ikke have Ret til at kræve, at de skulle have Lov til at arbejde paa hvilken Maade de have Lust til, for at tilvende sig det størst mulige Udbytte, men at de skulle tage Hensyn til det hele Samfunds Vel — Ministeren nævner i en anden Sætning Hensyn til hele det fiske Samfunds Vel — saa forekommer denne Udtalelse mig altsaa rigtig, men jeg forstaar da ikke, hvorledes den højtærede Minister saa kan komme og sige til os lige over for det samfundsvigtige Foretagende, her er Tale om, at Landboerne ikke her maa forlange, at vi skulle etablere en henholdsvis Konkurrence med de private, profitøgende Kapitalistkasser, som nu en Gang have underlagt sig dette Omraade. Her maa man ikke gøre det, fordi det er stridende mod disse Selstærks Interesser. Jeg tror ikke, den højtærede Minister kan komme bort fra, at der er Forskel paa hans Standpunkter i disse to Sager. Det turde være politisk uklogt af den højtærede Minister, at han med det Anvar, der hviler paa hans Skuldre under de Samfundsforhold, vi leve under, hvor man rejser Beskyldninger mod de levende Samfundsklasser paa mange forskellige Omraader, vil stille sig saa forskelligt, som det forekommer mig og vistnok mange andre, at han har gjort, i disse to beslagtede Sager. Jeg ved naturligvis godt, at det ikke der var Tale om Statsdrift, men der var Tale om private Interesser over for Samfundssinteresser, og det er det, jeg lægger Vægt paa.

Jeg har nu ud fra mit Synspunkt søgt at imødegaa de Indvendinger, som fra den højtærede Ministers Side ere fremkomne mod Statsdrift og som Forsvar for, at det er umuligt under de nuværende Forhold at etablere en Statsdrift. Jeg tillader mig at tro, at det er muligt med god Vilje at gøre det, og at det vilde være formaalsrigtigt for det hele Samfund, om det kunde blive gjort paa et saa vigtigt Omraade, som dette er. Jeg vil nu til Slutning gerne sige et Par Ord til den højtærede Forespørger og hans Medforespørgere samt til det høje Ting om denne Sag, og mine Bemærkninger ere grundede paa den Maade, hvorpaa, og den Form, under hvilken den foreliggende Sag er kommen frem. Denne Sag var jo i temmelig vid Udstrækning til Behandling